

Finanční služby: výzvy a vyhlídky – Přehledová zpráva

Shrnutí

Úvod

Nedávná finanční krize vynesla na světlo závažné výzvy, kterým čelí evropské odvětví finančních služeb. Jaká je naděje, že z krize vzejde životaschopný a odolnější odvětví financí? Tato zpráva zkoumá ekonomické trendy v bankovníctví a pojišťovnictví a podrobuje analýze probíhající debatu o regulaci finančních trhů. Podrobně se zabývá podnikatelskými modely používanými v reakci na krizi v různých segmentech finančnictví. Závěrem rozvíjí scénáře možného procesu adaptace evropského odvětví finančních služeb. Výzkum byl prováděn prostřednictvím případových studií řady společností z tohoto odvětví, internetového průzkumu a pohovorů s odborníky ze společností, sociálními partnery, výzkumnými institucemi a veřejnými orgány a prostřednictvím podrobné analýzy výkazů společností a finančních dat.

Politické souvislosti

Je pravděpodobné, že řada otřesů způsobených zranitelností bank není dosud u konce. Zvyšující se rizika ztrát na trzích nemovitostí, produktových trzích a mezi bankami v Evropě a USA budou mít negativní dopad na bankovní aktiva a na hospodářský růst. V důsledku toho všechny scénáře výstupu, které vyvinula Evropská komise, naznačují, že dojde k přechodné fázi s nízkým nebo dokonce záporným růstem. Příznivou skutečností je, že byly zahájeny regulační reformy a že nejistota v Evropské unii týkající se jejich rozsahu a směřování zmenšilo nedávné schválení „Wall Street Reform Bill“ (reformního zákona týkajícího se Wall Street) Senátem USA a přijaté rozhodnutí o regulaci zajišťovacích fondů a o dalších otázkách. Globální debata o celosvětovém regulačním rámci, jak jej předpokládají vlády zemí skupiny G20, však pokračuje.

Klíčová zjištění

V reakci na krizi přizpůsobily společnosti v odvětví financí své podnikatelské modely a soustředily se na silné stránky svých hlavních činností. Zejména v soukromém bankovníctví lze pozorovat významný proces omezování pákového efektu (splácení dluhů). Řada soukromých bank se pokoušela rozšiřovat své činnosti pro drobnou klientelu a obchodní činnosti, ale vrátila se k investičnímu bankovníctví v době, kdy se na kapitálových trzích otevřely slibné příležitosti. Státem vlastněné banky, které jsou součástí veřejných programů na záchranu, byly restrukturalizovány prostřednictvím prodeje jejich okrajových a rizikových činností. Byly zlepšeny nástroje hodnocení rizik a podíly vlastního kapitálu se zvýšily. Pomocí značných odpisů byly ozdraveny rozvahy a u velké části podnikatelské činnosti byla obnovena ziskovost.

Tento návrat k ziskovosti však byl dosažen na úkor značného počtu rušených pracovních míst. V roce 2009 bylo ve zkoumaných státech vlastněných bankách zrušeno přibližně 10 % pracovních míst (přibližně 5 % v soukromých bankách, které byly předmětem průzkumu). Ve zkoumaných družstevních záložnách se zaměstnanost snížila o 1 %. Pouze v jedné pojišťovně a takzvané „etické“ bance došlo ke zvýšení počtu pracovních míst. Přestože případové studie neposkytují úplný obraz o vývoji zaměstnanosti v tomto odvětví, ukazují, jak restrukturalizace v odvětví postihla počet pracovních míst.

Většina společností přehodnotila své systémy odměňování manažerů a investičních poradců a navázala příjem na výsledky podnikatelské činnosti za určitý počet let. Velikost bonusů ve vztahu k pevným platům se obecně snížila a jejich platby byly odloženy

o tři až čtyři roky. Značný podíl bonusů se nyní uděluje ve formě akcií společnosti. Dopad těchto změn na investiční chování a chuť riskovat se teprve projeví.

Přestože podnikatelské modely společností v odvětví financí sdílejí některé obecné trendy, vykazují významné rozdíly. Lze je rozdělit na tři odlišné přístupy. Jedna skupina „liberálních“ bank, investičních fondů a dalších prostředníků získává velké zisky z obchodních portfolií a obchodování na vlastní účet. Přestože přizpůsobují své podnikatelské operace novým podmínkám trhu, pokoušejí se pokračovat ve své strategii orientované na zisk a usilují pouze o malé změny v regulačním rámci.

Druhá skupina „bank vlastněných státem“, která se dostala v průběhu krize pod kontrolu státu, nyní čelí hluboké restrukturalizaci. Tyto banky se musí přizpůsobit značným ztrátám v obchodních portfoliích a také změnit zaměření podnikatelských strategií na základní činnosti pro drobnou klientelu a komerční činnost. Veřejný dohled silně ovlivňuje proces restrukturalizace, ale poskytuje také důležité výhody ve formě státních záruk.

Třetí skupina je popisována jako „udržitelná“, protože tyto instituce se řídí dlouhodobými podnikatelskými strategiemi, které spoléhají na menší pákový efekt a které mají méně ambiciózní cíle zisků. Tato skupina nebyla příliš zapojena do nových finančních trhů a utrpěla tak pouze menší ztráty z odpisů aktiv. Do této skupiny patří části spořitelny a družstevních záložen a také nově vznikající „etické“ banky a většina pojišťoven.

Scénáře pro budoucnost

Na základě výše uvedených zjištění byly vytvořeny tři možné scénáře pro adaptaci evropského bankovníctví.

Minulost je budoucnost

Tento scénář předpokládá, že velcí hráči jsou dostatečně silní na to, aby zajistili, že nedojde k žádné významné reformě finančního systému. Krize je obecně vykládána jako nashromáždění nepříznivých okolností spíše než jako systémové selhání. Tento scénář umožňuje, aby „liberální“ banky pokračovaly ve svých strategiích zaměřených na zisk, zatímco „udržitelnému“ segmentu se podaří udržet si svoje postavení, přestože nebude významně expandovat. „Státem vlastněné“ banky budou v důsledku rostoucí síly „liberálních“ bank pod tlakem a vlády se budou pokoušet své zapojení do takových institucí omezovat. Tento scénář předpokládá, že další finanční krizi se lze vyhnout prostřednictvím pouze méně zásadních regulačních úprav a že bankovníctví pro drobnou klientelu a komerční bankovníctví zajistí dostatečnou stabilitu.

Nový světový řád pro finanční trhy

Tento scénář předpokládá, že vlády zemí skupiny G20 se v prosinci 2010 dohodnou na zásadní reformě světového finančního systému. Reforma zahrnuje vyšší podíly vlastního kapitálu, které vycházejí z rizik, oddělení investičního bankovníctví od bankovníctví pro drobnou klientelu a komerčního bankovníctví, předkládání plánů řešení problémů (tzv. „living wills“) – alespoň ze strany velkých hráčů – a účinnou kontrolu. Provedení těchto pravidel omezí konkurenční výhody liberálních bank a uvede udržitelné a státem vlastněné společnosti do daleko lepšího postavení. Vyšší poměry vlastního kapitálu budou pro tento typ adaptace klíčové a budou vyžadovat dlouhé a obtížné přechodné období.

Rozdělené ekonomiky

Tento scénář předpokládá, že finanční krizi nelze udržet pod kontrolou. Zvyšující se objemy ztrát a nadměrně zatěžované veřejné rozpočty přinutí některé vlády v eurozóně, aby snížily závazky o 20 až 30 % a aby u řady bank přijaly konečné řešení – uzavřít je nebo znárodnit. Úsporné programy v evropských zemích budou další zátěží pro reálné ekonomiky a rostoucí inflace v USA a ve Spojeném království povede k další nerovnováze. Tento scénář předpokládá, že bude docházet k selhávání mezinárodní regulace finančních trhů a skupina manažerů a odborníků, která je silně zaměřená na zisk a růst, se tak za podpory některých zemí prosazujících liberální finanční trhy bude i nadále zapojovat do krátkodobých spekulací a arbitrází. Některé segmenty společnosti budou vystupovat proti tomuto přístupu, což spustí rozvoj místních ekonomik založených na sítích. Zásadní kritika globalizovaných ekonomik povede k novým přístupům vycházejícím z „mikroorganismů“ spíše než makroinstitucí.

Všechny scénáře předpokládají další snížení zaměstnanosti v odvětví financí. Toto snížení bude nejvýraznější při uplatnění třetího scénáře. Ve všech scénářích však bude silný tlak na dosažení úspor nákladů a informační a komunikační technologie budou poskytovat rámec pro nepřetržité zvyšování produktivity. Ze všech třech scénářů je sociální dialog nejlépe rozvinut podle předpokladů druhého scénáře („nový světový řád“).

Další informace

Zpráva *Finanční služby: výzvy a výhledy* je k dispozici na internetové adrese:
<http://www.eurofound.europa.eu/emcc/content/source/eu10001a.htm>

Radosław Owczarzak, manažer výzkumu
row@eurofound.europa.eu